

УДК 780.8.04:780.616.432]:78.071.1(439)(092)

КОРЕЛЯЦІЯ МЕЛОСУ І КОЛОРИТУ В МУЗИЧНИХ ПОРТРЕТАХ І ПЕЙЗАЖАХ
ІЗ ФОРТЕПІАННОГО ЦИКЛУ «РОКИ МАНДРІВОК» ФЕРЕНЦА ЛІСТА

Шевчук Богдана – аспірант кафедри історії, теорії мистецтв і виконавства,
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк
orcid.org/0000-0002-3212-9138
doi.org/10.35619/ucpmk.vi28.83
bogdana.shevchuk@ukr.net

У статті означено поняття мелосу і колориту в музичному й образотворчому мистецтвах відповідно. Також наведено співвідношення якостей звуку і кольору як основних формотворчих елементів художнього образу в музиці (звук) і живописі (колір). За цим принципом проаналізовано «музичні портрети» і «пейзажі» з циклу Ф. Ліста «Роки мандрівок»: «Капличка Вільгельма Теля», «Заручини», «Мислитель», «Фонтани вілли д'Есте».

Ключові слова: мелос, колорит, музичний портрет і пейзаж, Ф. Ліст, «Роки мандрівок».

Постановка проблеми. Взаємодія різних видів мистецтва часто призводить до виникнення нових інтегрованих жанрів. Результатом кореляції музики і живопису стало формування жанрів музичного портрета і пейзажу.

Музичний портрет – це завершений музичний твір або його самостійна частина, основною темою якого є зображення людини. Головною ідеєю музичного портрета є втілення за допомогою засобів музичної виразності наступних характеристик особи: зовнішності (жестів, манери рухатися, тембру голосу), соціальних, національних, історичних ознак.

Музичний пейзаж – це завершений музичний твір або його самостійна частина, суть якого полягає у втіленні картин природи без важливої участі суб'єкта.

Часто прообразами для музичних портретів і пейзажів були твори живопису, скульптури, архітектурні об'єкти, а також реальні люди та природні ландшафти. Прикладом цього є такі п'єси з циклу «Роки мандрівок» Ф. Ліста: «Капличка Вільгельма Теля», «Заручини», «Мислитель», «Фонтани вілли д'Есте».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості жанрів музичного портрета і музичного пейзажу, як основних видів програмної музики, визначені у книзі Ю. Хохлова «Про музичну програмність». Поняття мелосу обґрунтовано Б. Асаф'євим [2; 3]. Ю. Чекач у монографії «Інтонаційний образ світу» [11] наводить визначення понять та порівняння мелосу і колориту в музичному мистецтві. Специфіку синтетизму мистецтва XIX ст. на прикладі п'єс Ф. Ліста із циклу «Роки мандрівок» розглянула О. Абрамович у статті «Вілла д'Есте і її музичне втілення у творах Ф. Ліста: особливості прояву синтетизму в музиці композитора» [1].

Мета статті полягає у визначенні точок дотику мелосу в музичному мистецтві й колориту в образотворчому мистецтві на прикладі музичних портретів і пейзажів із циклу Ф. Ліста «Роки мандрівок».

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «мелос» виник у Давній Греції та означав «наспів», «мелодія». Таким чином, уже в грецькій теорії музики мелос пов'язували з мелодичною природою музичного мистецтва. Пізніше, у XIX–XX ст. Р. Вагнер надав цьому поняттю загального значення, визначивши ним мелодичну виразність музики певного композитора в цілому.

Поняття мелосу часто використовував і Б. Асаф'єв. Він стверджував, що мелос, передусім, включає наспівність, єдність і динамічність як дію сил, що зумовлюють звучання, пізнаване у співвідношенні висотності, в закономірному чергуванні тонів і їх єдності [2; 197–198]. Мелос об'єднує все, що стосується музики – її плавності й протяжності [2; 207]. Таким чином, за Б. Асаф'євим мелос – поняття, що об'єднує всі форми мелодії і властивості мелодійності – якісну, виражальну сторони всіх видів звуковідношень як послідовностей у часі [3; 83].

Колорит – це система співвідношення кольорових тонів, що створюють певну єдність і є естетичним утіленням кольорового різноманіття дійсності. Колорит є важливим компонентом художнього образу і засобом естетичної емоційної виразності. Характер колориту пов'язаний із загальним задумом твору, епохою, стилем, індивідуальністю художника.

Історично склались дві колористичні тенденції. Перша особлива застосуванням системи локальних відтінків або наданням символічного значення кольорам. Для другої характерні прагнення до максимальної передачі кольорової гами світу, простору і світла. У кожному творі колорит утворюється складною взаємодією фарб, злагоджених за законами гармонії, доповнення і контрасту. В скульптурі й архітектурі система кольорових співвідношень має назву поліхромією [6].

Б. Столяров указує, що живопис і музика, колір і звук корелюють наступним чином:

1. світло – висота;
2. кольоровий тон – музичний тон;
3. насиченість кольору – тембр;
4. колорит – гармонія;
5. фактура як властивість поверхні картини – фактура як будова музичної тканини;
6. мелодія – рисунок.

Окремо слід виділити явище синестезії, що найкращим чином поєднує колір і звук в одне ціле [9; 10].

Ю. Чекан у монографії «Інтонаційний образ світу» подає визначення мелосу і колориту в музичному мистецтві та їх порівняльну характеристику. Так, мелос – це те, що мислиться, але висловлюється в інтонації. Колорит – це «інтегративний інтонаційний комплекс, який протистоїть мелосу» [11; 147]. Протиставлення мелосу і колориту полягає у відмінних характеристиках:

1. Динаміка мелосу помірна; а колориту або дуже тиха, або дуже гучна.
2. Артикуляція мелосу – легато; артикуляція колориту – стакато, піцкато, маркато.
3. Темп мелосу – помірний; колориту – прискорений.
4. Домінування струнних характерне для тембрів мелосу; домінування тембрів дерев'яних та мідних духових – для колориту.
5. Теситура мелосу – середньо-висока; колориту – низько-середня.
6. Домінуючим засобом музичної виразності мелосу є мелодика; колориту – ритм та оркестрове забарвлення.
7. Фактура мелосу яскраво виражена, горельєфна; фактурні фонові пласти колориту активізовані.
8. Мелодика мелосу вокальної орієнтації з переважанням секвенцій, затримань, підйомів; мелодика колориту інструментальної орієнтації з переважанням стрибків та репетицій, тріолей і трелей.
9. Жанровими прообразами мелосу є індивідуально-вокальні жанри (романс), емоційна мова, кантілена; колориту – колективно-моторні жанри, гротескно-деформовані [11; 147].

Тема мандрівок була характерною для митців доби романтизму. Ф. Ліст багато подорожував, спілкувався з художниками, письменниками, поетами, захоплювався творами літератури та образотворчого мистецтва. Все це відобразилося у фортепіанному циклі «Роки мандрівок», основною ідеєю якого є синтез мистецтв і програмність музики.

За принципами кореляції живопису й музики проаналізуємо музичні пейзажі і портрети з циклу «Роки мандрівок» Ф. Ліста. Також для аналізу музичних текстів за матеріалами книги англійського музикознавця Д. Кука «Мова музики» використовується музичний словник основних мелодичних зворотів.

Перший том «Років мандрівок» навіяний, в основному, картинами природи. Показовим є те, що перше видання циклу містить ілюстрації до кожної п'єси, виконане художником Е. Кречмером.

П'єса з першого тому «Років мандрівок» «Капличка Вільгельма Теля», написана на основі швейцарської легенди та зображень фресок, якими оздоблена каплиця. В. Тель – народний швейцарський герой кінця XIII – поч. XIV ст. За легендою він змушений був втікати на озеро Урі від ландфронта Г. Гесслера через вияв своєї непокори. На місці втечі у 1879 р. була побудована каплиця, оздоблена фресками, створеними Е. Штюкельбергом. На фресках зображені історичні події: клятва на лузі Рютлі, постріл Теля в яблуко над головою сина, втеча Теля на озеро, вбивство Гесслера.

Музичний пейзаж Ф. Ліста «Капличка Вільгельма Теля» написаний в тональності C-dur – білій тональності. Це відповідає загальному колориту каплички і фресок, адже її споруда білого кольору. В колориті фресок також переважає білий або близькі відтінки світлого сірого. Перший фрагмент твору змальовує подію клятви. Темп Lento, висхідний рух четвертними тривалостями, використання пунктирів, динаміка в межах mf – ff свідчать про торжество моменту.

Другий епізод – відтворення пострілу з лука В. Теля у яблуко. Напруженість моменту передає тремоло в акомпанементі. Висхідні ходи мелодії на інтервал мелодичної малої септими – це визначник відкритого сильного почуття за словником Д. Кука. Адже Тель змушений ризикувати життям власного сина. Лихе передчуття й тривогу Ф. Ліст виражає мелодичною висхідною квінтою. Кульмінація (постріл) відтворена за допомогою посилення гучності в епізоді та октавному подвоєнні мелодії.

Третій епізод особливий згущеними фарбами, що виражено в акордовій фактурі. Хроматичні ходи в октавному подвоєнні в низькому регістрі передають відчуття відчаю та темноти (за легендою Гесслер наказав закрити В. Теля в темницю). Багаторазове повторення акордів у тріольному ритмі

відповідає зображенню кайданів, у яких закували Теля. Тут статика виступає символом скованості рухів. Далі фактура заповнюється арпеджованими акордами, що передає рух веслами при переправі В. Теля через озеро на човні. Завершується п'єса твердим, рішучим тонічним акордом як символом перемоги.

Зміст другого тому циклу Ф. Ліста пов'язаний з враженнями композитора від творів італійського мистецтва – поезії, живопису, скульптури. Так, п'єса «Заручини» з італійського року мандрівок написана під враженням від картини Рафаеля «Заручини Діви Марії».

Сюжет картини Рафаеля відповідає апокрифічній «Золотій легенді» Я. Ворегінського. Священика, Йосифа і Богородицю – головних персонажів твору, зображено на передньому плані. Йосиф одягає обручку на палець Марії і тримає в лівій руці розквітлий посох (символ обраності). Структуру композиції полотна урівноважує багатокутний храм, який і визначає розміщення фігур людей. Рафаель зробив храм центром радіальної системи, а згідно з законами віддаленої перспективи фігури «Заручин Діви Марії» пропорційно зменшуються в розмірах. Центральна вісь, визначена обручкою, ділить площу і храм на дві симетричні частини. У колориті картини Рафаеля переважає жовтувато-коричнево-золотиста гама з крапками відтінків слонової кістки, жовтого, синьо-зеленого, темно-коричневого і яскраво-червоного кольорів. Також особливе місце посідає колорит блакитного неба, що обрамлює всю картину [8].

Події на картині Рафаеля відбуваються під відкритим небом, а саме полотно має ефект сяйва сонячного проміння. Ф. Ліст при передачі цього ефекту використав верхні регістри фортепіано. Акомпанемент у партії правої руки в тактах 9 – 26 яскраво передає світло картини.

Колір і тембр корелюють таким чином: чим темніший і насиченіший відтінок на картині, тим нижчий регістр музичного інструменту. Насиченості кольорів «Заручин Діви Марії» Рафаеля дуже різноманітні – від світлих сяючих відтінків слонової кістки, світлого блакитного до темного коричневого, зеленого та ін. У свою чергу Ліст максимально скористався регістровими можливостями фортепіано – від «мі» контроктави до «ре» четвертої октави.

Для аналізу колориту і гармонії доречно звернутися до трактування кольорового звукосприйняття М. Римським-Корсаковим. Так, перша і третя частини «Заручин» Ф. Ліста написані в тональності E-dur, яка забарвлена у синій, сяючий колір. Цьому відповідає зображення світлого синього неба на картині Рафаеля. Середній розділ п'єси Ліста – G-dur, коричнево-золотиста тональність. У колориті картини домінують також коричнево-золотисті тони.

Кореляцію музичної мелодії та живописного рисунку яскраво демонструє середня частина фортепіанної п'єси як відповідник центрального образу картини – храму. Статичність архітектурного пейзажу, колони як опори храму Ф. Ліст відобразив за допомогою остинатного октавного басу в середній частині «Заручин».

Наступна п'єса циклу «Роки мандрівок» «Мислитель» створена на основі скульптури Мікеланджело «Ніч» у гробниці Медичі у Флоренції.

Скульптура Мікеланджело «Ніч» – це мармурова жіноча фігура, що уособлює алегорію ночі. Вона є частиною композиції надгробку Джуліано Медичі. Ніч зображена в образі жінки, тіло якої вигнуте в незручній для сну позі. Поза демонструє ефект скутості, безсилля і муки, адже «Ніч» Мікеланджело втілює смерть і тяжкі недуги. Тим не менше, на обличчі жінки спостерігається спокій. Про це свідчать риси обличчя: прямий ніс, глибокий розріз очей, невеликий рот. Алегорія виражена в атрибутах темряви (тіара з зіркою і півмісяцем на голові жінки), сну (сова, що сидить під зігнутою лівою ногою) та смерті (маска під лівою рукою).

П'єса Ф. Ліста «Мислитель» написана в тональності cis-moll. Знову ж таки звернемося до кольорового звукосприйняття М. Римського-Корсакова. Він стверджував, що cis-moll має зловісний, трагічний характер. Це дійсно перегукується із задумом скульптури Мікеланджело.

Н. Вашкевич у праці «Семантика музичної мови» наводить музичний словник Д. Кука. За цим словником розшифруємо значення темпу та інтонаційних зворотів «Мислителя» Ліста, а також співвіднесемо їх до «Ночі» Мікеланджело. Таким чином, темпове позначення Lento означає «покірний відчай», що відображає суть алегоричного змісту скульптури. Акордовою фактурою п'єси «Мислитель» та постійним поверненням до I ступеня ладу cis#, що ототожнюється зі стійкістю і міццю, Ф. Ліст передав мармурову фактуру «Ночі». Низхідні ходи на малу секунду слугують основою інтонацій сумних роздумів та стогонів. Низхідний мелодичний зменшений тризвук, що має в структурі тритон, викликає асоціації з образом смерті, стану тривоги, настороженості, невизначеності. Також Ф. Ліст використав елементи хроматичної гами в діапазоні контроктави, це надало образу фатального характеру та підсилило відчуття скорботи. Отже, зазначені інтонаційні особливості «Мислителя» Ф. Ліста уособлюють алегорію скульптури, а саме атрибути темряви і смерті.

Прикладом музичного пейзажу також є п'єса Ф. Ліста «Фонтани вілли д'Есте» з третього тому «Років мандрівок».

Вілла д'Есте, що розташована в Тіволі неподалік Риму, є однією з найвідоміших резиденцій Пізнього Відродження в Європі. Територія вілли славиться італійським садом, фонтанами, котрих налічується понад 500, басейнами, гротами, скульптурами. Крім того, всі фонтани та оточуючі їх скульптури мають символічний зміст.

Так, створення «Фонтану чотирьох драконів» приурочене до приїзду папи Григорія XIII, на гербі якого також зображений дракон. Фонтан знаходиться в ніші між сходами і двома басейнами у формі дельфінів і черепашок. Гучний шум води, що виривається стрімкими потоками з пащ драконів, створює візуально-звуковий ефект дихаючих вогнем голів. «Алея ста фонтанів» пов'язана з символікою Овідія «Метаморфози». Фонтани виконані у вигляді голів тварин. «Фонтан Ромет» символізує сім пагорбів Риму. «Овальний фонтан» («Фонтан Тіволі») є символом однойменного міста. «Фонтан Орган» оригінальний тим, що він здатний видавати музичні звуки. З його допомогою можна отримати широку палітру звуків, навіть ефект пташиного співу [13].

Для втілення образу стихії води у п'єсі «Фонтани вілли д'Есте» Ф. Ліст створив багат шарову фактуру з ефектом автономного існування цих шарів, де мереживо малюнку дрібних бризок поєднується з пасажними переливами і наспівною виразною мелодією [4; 38]. Велика кількість і різноманітність фонтанів виражена у Ф. Ліста зміною тональностей і фактури. Наприклад, послідовність висхідних мотивів на початку п'єси ототожнюється з будовою «Алеї ста фонтанів» вілли.

Фрагмент «Фонтани вілли д'Есте» Ф. Ліста

Яскраве відображення у музичному пейзажі Ф. Ліста знайшов «Фонтан чотирьох драконів», ключовим визначником якого є саме число 4. Адже експресивна тема, що вперше проводиться з 48 по 63 такт у партії лівої руки, загалом звучить у різних викладах 4 рази.

Висновки. Отже, мелос – це поняття, що об'єднує усі форми мелодії і властивості мелодійності. Колорит – це система співвідношень кольорових тонів, що створюють певну єдність і є естетичним втіленням кольорового різноманіття дійсності. Мелос у музиці, а колорит в живописі – це важливі компоненти художнього образу і засоби естетичної виразності. Характер мелосу/колориту пов'язаний із загальним задумом твору, епохою, стилем, індивідуальністю митця.

П'єса Ф. Ліста «Капличка Вільгельма Теля» – зразок музичного пейзажу, адже написана під враженням побаченого композитором архітектурного об'єкту, каплиці, збудованої на честь В. Теля та прикрашеної фресками. Музика передає загальний зміст зображених на фресках подій, а також загальний колорит споруди. Так, тональний план чітко відповідає основному кольору: C-dur – білий. Інтонаційні звороти, темпові та динамічні позначення ми розшифрували за допомогою музичного словника Д. Кука та провели паралелі між значеннями музичних засобів виразності та зображенням на фресках каплиці.

Наступна проаналізована п'єса з циклу «Роки мандрівок» Ф. Ліста «Заручини» – твір з елементами архітектурного музичного пейзажу, написаний за картиною Рафаеля «Заручини Діви Марії». Паралелі між п'єсою і картиною такі:

1. Центральною віссю картини є храм, а середня частина музичного твору виражає архітектурну статую.
2. Колорит картини – коричнево-золотиста гама. Тональність середньої частини – G-dur (за М. Римським-Корсаковим має коричнево-золотистий колір).
3. Синє небо, що обрамлює картину, виражене в тональності I і III частини E-dur.
4. Сяйво сонячних променів на картині – це використання верхніх регістрів фортепіано в музиці.

П'єса Ф. Ліста «Мислитель» – музичний портрет, написаний за мотивами скульптури Мікеланджело «Ніч». Алгоритм, вкладена в зміст скульптури, знайшла вираження й у музиці. Таким чином, тональність cis-moll має трагічне забарвлення. Повторення I ступеня тональності означає

стійкість, міць каменю. Низхідна мала секунда – це стогони, низхідний зменшений тризвук – символ смерті, а хроматизми наповнені фатальним змістом.

Музичним пейзажем є «Фонтани вілли д'Есте» з циклу «Роки мандрівок» Ф. Ліста. П'єса поєднує в собі елементи водяного й архітектурного пейзажу. Музична тканина твору втілює образ водяних потоків, бризок, хвиль. Навіть графічно рух музичної мелодії на початку твору нагадує структуру «Алеї ста фонтанів» вілли. Архітектурний пейзаж виявляється у самій структурі музичного твору: споруда «Фонтану чотирьох драконів» зображена у чотирикратному повторенні однієї музичної теми.

Так, твори образотворчого мистецтва нерідко стають основою для музичних образів. Ф. Ліст відтворив колорит за допомогою вибору відповідних тональностей; характер, настрої, символи знайшли відгук у певних інтонаціях. У випадку з водяним пейзажем є місце звукоімітації.

Список використаної літератури

1. Абрамович О. А. Вилла д'Эсте и ее музыкальное воплощение в произведениях Ф. Листа: особенности проявления синтетизма в музыке композитора. *Манускрипт*. 2018. № 12. Ч. 2. С. 318–326.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. Л. : Музыка, 1971. 376 с.
3. Асафьев Б. Путеводитель по концертам: Словарь наиболее необходимых терминов и понятий. М., 1978. 200 с.
4. Басманова Т. Н. Фонтаны виллы д'Эсте и их влияние на процесс формирования музыкального импрессионизма. *Вестник ландшафтной архитектуры*. 2013. № 2. С. 35–39.
5. Ванечкина И. А., Галеев Б. М. «Цветной слух» в творчестве Н. А. Римского-Корсакова. *Русская музыка и традиция*. 2003. С. 182–195.
6. Волков Н. Н. Цвет в живописи. М. : Искусство, 1965. 214 с.
7. Орлова Е. М. Интонационная теория Асафьева как учение о специфике музыкального мышления : История. Становление. Сущность. М. : Музыка, 1984. 302 с.
8. Рогов М. А. Античная нумизматика в творчестве Рафаэля: «Обручение Марии». *Научный электронный журнал «Артикульт»*. URL : <http://artikult.rsuh.ru/articult-23-3-2016/articult-23-3-2016-rogov.php>.
9. Столяров Б. А. Восприятие произведений изобразительного искусства и музыки в духовном развитии детей в условиях музея. *Педагогика искусства*. 2014. № 4. С. 1–23.
10. Тучков И. И. Живописная декорация вилл Рима XVI столетия. Принципы и художественные особенности. *Вестник МГУКИ*. 2018. № 1. С. 212–217.
11. Чекан Ю. Интонаційний образ світу : Монографія. Київ : Логос, 2009. 226 с.
12. Cooke Deryck. The language of music. Oxford University Press, 1989. 289 p.
13. Giovanna Ardesi. Villa d'Este a Tivoli. L'arte incontra la scienza idraulica. *Arte Scienza*. №. 7 giugno 2017. P. 12 –133.

References

1. Abramovich O. A. (2018) Villa d'Este i ee muzykalnoe voploshchenie v proizvedeniyakh F. Lista: osobennosti proyavleniya sintetizma v muzyke kompozitora [Villa d'Este and its musical embodiment in the works of F. Liszt: features of the manifestation of synthetism in the composer's music]. *Manuskript*, vol. 12, part 2. P. 318–326.
2. Asafev B. (1971) *Muzykalnaya forma kak protsess* [Musical form as a process]. Leningrad : Muzyka.
3. Asafev B. (1978) *Putevoditel po kontsertam: Slovar naibolee neobkhodimyykh terminov i ponyatyy* [Guide to concerts: A dictionary of the most necessary terms and concepts]. Moscow.
4. Basmanova T. N. (2013) Fontany villy d'Este i ikh vliyanie na protsess formirovaniya muzykalnogo impresionizma [Fountains of Villa d'Este and its influence on the formation of musical impressionism]. *Vestnik landshaftnoy arkhitektury*, vol. 2. P. 35–39.
5. Vanechkina I. A., Galeev B. M. (2003) «Tsvetnoy slukh» v tvorchestve N. A. Rimskogo-Korsakova [«Color hearing» in the works of N. A. Rimsky-Korsakov]. *Russkaya muzyka i traditsiya*, pp. 182–195.
6. Volkov N. N. (1965) *Tsvet v zhivopisi* [Color in painting]. Moscow : Iskusstvo.
7. Orlova Ye. M. (1984) *Intonatsionnaya teoriya Asafeva kak uchenie o spetsifike muzykalnogo myshleniya : Istoriya. Stanovlenie. Sushchnost* [Intonational theory of Asafiev as a doctrine of the specifics of musical thinking: History. Becoming. Essence]. Moscow : Muzyka.
8. Rogov M. A. Antichnaya numizmatika v tvorchestve Rafaelya: «Obruchenie Marii» [Antique numismatics in Raphael's work: «Betrothal of Mary»]. *Nauchnyy elektronnyy zhurnal «Artikult»* [Scientific electronic journal «Artikult»]. URL : <http://artikult.rsuh.ru/articult-23-3-2016/articult-23-3-2016-rogov.php> (accessed 11 January 2019).
9. Stoljarov B. A. (2014) *Vosprijatie proizvedeniy izobrazitel'nogo iskusstva i muzyki v duhovnom razvitii detey v usloviyah muzeja* [Cultural development of children through perception of pieces of fine arts and music in conditions of museum]. *Pedagogika iskusstva*, vol. 4, pp. 1–23.
10. Tuchkov I. I. (2018) *Zhivopisnaya dekoratsiya vill Rima XVI stoletiya. Printsipy i khudozhestvennye osobennosti* [The picturesque scenery of Rome villas of the XVI century. Principles and artistic features]. *Vestnik MGUKI*, vol. 1, pp. 212–217.
11. Chekan Yu. (2009) *Intonatsionnyy obraz svitu : Monografija* [Intonational image of the world: monograph]. Kyiv : Logos.

12. Cooke Deryck (1989) *The language of music*. Oxford University Press.
13. Giovanna Ardesi. (2017) Villa d'Este a Tivoli. L'arte incontra la scienza idraulica [Villa d'Este in Tivoli. Art meets hydraulic science]. *Arte Scienza*, no. 7. P. 12–133.

КОРРЕЛЯЦИЯ МЕЛОСА И КОЛОРИТА В МУЗЫКАЛЬНЫХ ПОРТРЕТАХ И ПЕЙЗАЖАХ ИЗ ФОРТЕПИАННОГО ЦИКЛА «ГОДЫ СТРАНСТВИЙ» ФЕРЕНЦА ЛИСТА

Шевчук Богдана – аспирантка кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, г. Луцьк

В статье обозначено понятие мелоса и колорита в музыкальном и изобразительном искусствах соответственно. Также представлено соотношение качеств звука и цвета как основных формообразующих элементов художественного образа в музыке (звук) и живописи (цвет). В соответствии с этим принципом проанализировано «музыкальные портреты» и «пейзажи» из цикла Ф. Листа «Годы странствий»: «Часовня Вильгельма Телля», «Обручение», «Мыслитель», «Фонтаны виллы д'Эсте».

Ключевые слова: мелос, колорит, музыкальный портрет и пейзаж, Ф. Лист, «Годы странствий».

CORRELATION OF MELOS AND COLORIT IN THE MUSICAL PORTRAITS AND LANDSCAPES FROM THE «YEARS OF PILGRIMAGE» PIANO CYCLE OF FRANZ LISZT

Shevchuk Bogdana – postgraduate student of the department of history, theory of arts and performing of Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk

The article denotes the concept of melos and colorit respectively in musical and visual arts. Also relationship between the qualities of sound and color as the main formative elements of the artistic image in music (sound) and painting (color) is presented. Under this principle, musical portraits and landscapes from Franz List's «Years of Pilgrimage» cycle by Franz Liszt («William Tell's chapel», «Marriage of the Virgin», «The Thinker», «The fountains of the villa d'Este») are analyzed.

Key words: melos, colorit, musical portrait and landscape, F. Liszt, «Years of Pilgrimage».

UDC 780.8.04:780.616.432]:78.071.1(439)(092)

CORRELATION OF MELOS AND COLORIT IN THE MUSICAL PORTRAITS AND LANDSCAPES FROM THE «YEARS OF PILGRIMAGE» PIANO CYCLE OF FRANZ LISZT

Shevchuk Bogdana – postgraduate student of the department of history, theory of arts and performing of Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk

The purpose of this article is to determine touchpoints between melos in musical art and color in visual art on the example of musical portraits and landscapes from the aforementioned «Years of Pilgrimage» cycle.

Research methodology. When writing this article, we used the intermediate method as a benchmarking method.

Results. The interaction of different types of Art often leads to the appearance of new integrated genres. Emergence of musical portrait and musical landscape genres was result of the correlation of music and painting. Following pieces from Franz Liszt's «Years of Pilgrimage» cycle are such examples: «William Tell's Chapel», «The Marriage of the Virgin», «The Thinker», «The Fountains of the Villa d'Este». «William Tell's Chapel» – an example of a musical landscape, because it was written under the impression of an architectural object. Music conveys the general meaning of the events depicted on the frescoes, as well as the general colouring of the structure. «The Marriage of the Virgin», the following analyzed play from the cycle – a work with elements of an architectural musical landscape, written after Raphael's painting «The Betrothal of the Virgin Mary». The parallels between the play and the picture are as follows: the central axis of the picture is the temple, and the middle part of the musical work expresses architectural statics; the colouring of the picture is brown-golden scale. The tony of the middle part is G-dur (according to M. Rimsky-Korsakov, it has a brownish-golden color); the blue sky that frames the picture is expressed in the key of I and III parts of E-dur; the shining of the sun rays in the picture is reflected by using the upper registers of the piano in music. «The Thinker» – a musical portrait, written based on the Michelangelo's «Night» sculpture. Allegory, which was enclosed in the content of the sculpture, also found expression in music. «Fountains of the Villa d'Este» – a musical landscape. The play combines elements of water and architectural landscape. The musical texture of this work embodies the image of water flows, splashes and waves.

Novelty. In this article the musical works of F. Liszt are analyzed based on works of painting, sculpture and architecture with the help of the method of intermediaries. The points of touch of melos and color were found as the main components of the artistic image of musical portrait and landscape.

The practical significance. The results of this article can be used by teachers, students and musicologists during the study of the history and theory of musical art and cultural studies.

Key words: melos, colorit, musical portrait and landscape, F. Liszt, «Years of Pilgrimage».

Надійшла до редакції 5.11.2018 р.